

Warszawa, 12-04-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

**Główny Koordynator do spraw wdrażania
postanowień Konwencji o prawach osób
z niepełnosprawnościami**

GK-GKWPK.401.1.2024.MWR

**Do Organizatorów i Gości
Konferencji naukowo-szkoleniowej
Wsparcie dla dorosłych osób z ASD – w
stronę modelowych rozwiązań**

Szanowni Państwo!

Chciałabym serdecznie podziękować za zaproszenie na konferencję naukowo-szkoleniową pn. „Wsparcie dla dorosłych osób z ASD – w stronę modelowych rozwiązań”. Jednocześnie przepraszam, że nie mogę być dzisiaj z Państwem osobiście. Proszę jednak przyjąć słowa, które kieruję zarówno do Organizatorów, jak i uczestników dzisiejszego wydarzenia.

Rzecznik Praw Obywatelskich – pełniący w Polsce funkcję niezależnego mechanizmu monitorowania wdrażania Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami – ma świadomość, z jakimi wyzwaniem w codziennym życiu mierzą się osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny. Jednym z największych jest zapewnienie odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań i usług zgodnie z indywidualnymi potrzebami.

Dorosłość, samodzielność, niezależność to pojęcia, które budzą wiele emocji zarówno wśród osób w spektrum autyzmu, jak i członków ich rodzin. Duże zróżnicowanie potrzeb osób neuroróżnorodnych sprawia, że projektowane

rozwiązania powinny być elastyczne, tak aby odpowiadały na potrzeby każdego, niezależnie od poziomu wymaganego wsparcia.

Zgodnie z art. 19 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obowiązkiem państwa jest uznanie równego prawa wszystkich osób z niepełnosprawnościami do życia w społeczeństwie oraz ich pełnego włączenia. Osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć dostęp do szerokiego zakresu usług wspierających świadczonych w domu lub w placówkach zapewniających zakwaterowanie oraz dostęp do innych usług wspierających świadczonych w społeczności lokalnej, w tym do pomocy osobistej niezbędnej do życia, włączenia w społeczność oraz usług zapobiegających izolacji i segregacji społecznej.

Podejmowane działania powinny wpisywać się w proces deinstytucjonalizacji ukierunkowany na prawo wyboru formy wspieranego zamieszkiwania. Wybór ten nie dotyczy wyłącznie miejsca zamieszkania, ale obejmuje wszystkie aspekty warunków życia danej osoby: rozkład dnia, codzienne czynności, a także sposób życia i styl życia w sferze prywatnej i publicznej - na co dzień oraz w dłuższej perspektywie czasu¹. To, gdzie i z kim mieszkamy, co spożywamy, czy lubimy rano wstąpić lub kłaść się spać późno w nocy, przebywać w domu czy też na świeżym powietrzu, kłaść na stole obrus i stawiać świece, mieć zwierzęta domowe - decyduje również o naszej tożsamości. Tak rozumiane niezależne życie jest istotną częścią autonomii i wolności jednostki i nie musi oznaczać samotnego życia. Nie należy go interpretować również wyłącznie jako umiejętności samodzielnego wykonywania czynności życia codziennego. Kluczem niezależnego życia jest możliwość dokonywania wyboru i sprawowania kontroli, zgodnie z poszanowaniem przyrodzonej godności i autonomii jednostki.

Rzecznik Praw Obywatelskich upominał się u Pełnomocnika Rządu ds. osób niepełnosprawnych o rozwiązania systemowe adresowane do wszystkich osób z niepełnosprawnością². Dostępne mieszkania zapewniające zakwaterowanie osobom z niepełnosprawnościami niezależnie od tego, czy mieszkają one samotnie, czy z

---

¹ Komentarz ogólny nr 5, pkt 24.

² Wystąpienie do Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych z 17 maja 2022 r. dostępne pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-osoby-z-niepelnosprawnościami-mieszkania-odpowiedz> [dostęp z dnia 12 kwietnia 2024 r.]

członkami rodziny - muszą być dostępne w wystarczającej liczbie w całym społeczeństwie oraz powinny być dostępne cenowo dla tych osób. W trakcie prac nad nowelizacją ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw, Rzecznik zwracał również uwagę, że mieszkania wspomagane powinny być uznawane za docelową formę mieszkalnictwa, z której mogą skorzystać również osoby wymagające intensywnego wsparcia³.

Będziecie dziś Państwo dyskutować o rozwiązaniach, które należy pilnie wdrożyć, aby przełamać stan „krytycznej stagnacji”, o którym była mowa w uwagach Komitetu ONZ. Musimy być gotowi na wdrożenie nowych systemowych rozwiązań z uwzględnieniem osób o różnych potrzebach. W ramach planowanych działań nie możemy zapominać o samodzielności i niezależności osób z niepełnosprawnościami, w tym wolności dokonywania wyborów. Państwa głos może mieć kluczowe znaczenie przy projektowaniu nowych rozwiązań oraz wskazaniu możliwości wykorzystania funkcjonujących rozwiązań projektowych.

Życzę owocnych obrad,

Monika Wiszyńska-Rakowska

Główny Koordynator do spraw wdrażania postanowień Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami

/-wydano i podpisano elektronicznie/

---

³ Wystąpienie do Marszałka Senatu z 3 lipca 2023 r. dostępne pod adresem: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-ozn-mieszkania-wspomagane-treningowe-mrips> [dostęp z dnia 12 kwietnia 2024 r.]